

Διασφάλιση της Υγείας των παραγωγικών ζώων και της Ασφάλειας των Τροφίμων στην Οικολογική (Βιολογική) Κτηνοτροφία (SAFO)

Συντονισμένη Δράση σε Επιστημονικό επίπεδο (Concerted Action QRLT – 2001 – 02541)
Χρηματοδοτούμενη από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Μελλοντικές προοπτικές για την υγεία των ζώων στην οικολογική κτηνοτροφία: Κύρια ευρήματα, συμπεράσματα, βασικά μηνύματα και συστάσεις από το ερευνητικό πρόγραμμα SAFO

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ 5^{ου} ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ SAFO
1^η Ιουνίου 2006, Odense, ΔΑΝΙΑ

Γενικός στόχος και επιμέρους σκοποί του SAFO

Ο στόχος της Συντονισμένης Δράσης σε επιστημονικό επίπεδο, που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), είναι να βελτιωθεί η υγεία των παραγωγικών ζώων και να διασφαλιστεί η ποιότητα των τροφίμων ζωικής προέλευσης των οικολογικών εκτροφών, στις χώρες της Ε.Ε. , καθώς και στις χώρες εκείνες που είναι υποψήφιες για ένταξη στην Ε.Ε. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της ανταλλαγής και της ενεργού επικοινωνίας των αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων της έρευνας στην οικολογική κτηνοτροφία, μεταξύ ερευνητών, φορέων χάραξης αγροτικής, παραγωγών και γενικότερα, όλων όσων εμπλέκονται και επενδύουν στο κλάδο της οικολογικής κτηνοτροφίας, συμπεριλαμβανομένων και των καταναλωτών.

Συνοπτική παρουσίαση του 5^{ου} Συνεδρίου του SAFO

Το 5^ο συνέδριο του SAFO, το οποίο ήταν και το τελευταίο, πραγματοποιήθηκε στη πόλη Odense της Δανίας, στα πλαίσια των δορυφορικών συναντήσεων του European Joint Organic congress (30-31^η Μαΐου 2006), στο οποίο συμμετείχαν πάνω από 1000 συνέδριοι. Ειδικότερα, στο συνέδριο του SAFO συμμετείχαν εξήντα πέντε (65) συνέδριοι από 23 χώρες. Το πρόγραμμα περιελάμβανε παρουσιάσεις με αντικείμενο την ανασκόπηση των δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των τριών χρόνων του προγράμματος, καθώς και των συμπερασμάτων που προέκυψαν, τα οποία και συζητήθηκαν στα πλαίσια της τρέχουσας αναθεώρησης του κανονισμού 2092/91 της Ε.Ε. Επιπλέον, το πρόγραμμα περιελάμβανε παρουσιάσεις και συζητήσεις για το ρόλο και τη σημασία της αντικειμενικής αξιολόγησης της υγείας και ευζωίας των ζώων σε επίπεδο εκτροφής, καθώς και για τη πιστοποίηση των εκτροφών αυτών. Τέλος τα μέλη του SAFO συμμετείχαν στην οργάνωση μίας θεματικής ενότητας στα πλαίσια του European Joint Organic congress η οποία είχε τίτλο: Ζωοτεχνία, Υγεία, ευζωία και ποιότητα τροφίμων". Σε όλα τα προαναφερόμενα παρουσιάστηκαν συνολικά 65 εργασίες οι περιλήψεις των οποίων είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο http://orgprints.org/view/projects/int_conf_joint2006.html.

1^η Ολομέλεια: Αποτελέσματα του προγράμματος SAFO και αναθεώρηση του κανονισμού 2092/91 της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η έναρξη έγινε με παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τα σεμινάρια στις νέες χώρες μέλη και στις υπο-ένταξη χώρες της Ε.Ε.

Ο David Younie παρουσίασε μια έκθεση σχετικά με τα πέντε σεμινάρια που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του SAFO το έτος 2005 στη Λετονία, την Ουγγαρία, τη Σλοβακία, την Τσεχία, την Εσθονία και τη Ρουμανία. Πέρα από τα σεμινάρια αυτά, το 3^ο Συνέδριο του SAFO διοργανώθηκε στην Πολωνία, γεγονός που υποδηλώνει την έμφαση που δόθηκε από το πρόγραμμα SAFO στα νέα κράτη μέλη της Ε.Ε. Σκοπός των σεμιναρίων ήταν να διαδοθούν οι πληροφορίες από το πρόγραμμα, να συζητηθούν και να εντοπιστούν τα σημαντικότερα ζητήματα σχετικά με την υγεία των ζώων και την ασφάλεια των τροφίμων στις

οικολογικές εκτροφές των χωρών αυτών. Το κοινό στο οποίο στόχευαν αυτά τα σεμινάρια ήταν όλοι οι εμπλεκόμενοι στον κλάδο της οικολογικής κτηνοτροφίας, δηλαδή παραγωγοί, φορείς χάραξης αγροτικής πολιτικής, εκπρόσωποι οργανισμών πιστοποίησης, σύμβουλοι εκτροφών, κτηνίατροι και ερευνητές.

Κύριο χαρακτηριστικό και των έξι χωρών όπου πραγματοποιήθηκαν τα σεμινάρια ήταν το γεγονός ότι η οικολογική κτηνοτροφία αποτελεί ένα σχετικά νέο και ανώριμο τομέα της ζωικής παραγωγής ο οποίος όμως παρουσίασε πολύ γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια. Το βασικό μειονέκτημα που τονίστηκε σε όλα τα σεμινάρια ήταν η έλλειψη εγχώριας αγοράς για τα παραγόμενα προϊόντα από τις οικολογικές εκτροφές στις χώρες αυτές. Κατά συνέπεια, στις χώρες αυτές παρατηρείται σημαντική έλλειψη μονάδων επεξεργασίας των παραγόμενων οικολογικών προϊόντων σε τοπικό επίπεδο. Σε όλες τις χώρες τονίστηκε επίσης η έλλειψη συμβουλευτικών υπηρεσιών για τους παραγωγούς που εμπλέκονται ή θέλουν να ασχοληθούν με την οικολογική κτηνοτροφία, καθώς επίσης και η έλλειψη εξειδικευμένων κτηνιάτρων. Υπήρχαν επίσης αρκετές περιπτώσεις που οι εφαρμοζόμενες πρακτικές στις οικολογικές εκτροφές δεν ήταν συμβατές με τον κανονισμό της Ε.Ε., σε ό,τι αφορά για παράδειγμα το σταβλισμό των εκτρεφόμενων ζώων, τη διαθεσιμότητα ζώων αντικατάστασης, οικολογικών ζωοτροφών, ενώ υπήρχαν και περιπτώσεις όπου η οικολογική εκτροφή ζώων γινόταν στις ίδιες εγκαταστάσεις όπου άλλα ζώα εκτρέφονταν με συμβατικές μεθόδους.

Προτάσεις από την ομάδα εργασίας του SAFO για την αναθεώρηση του κανονισμού 2092/91 της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Albert Sundrum παρουσίασε τις προτάσεις της ομάδας εργασίας του SAFO για την μελλοντική αναθεώρηση του κανονισμού 2092/91 της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με την οικολογική κτηνοτροφία. Στην εισήγησή του έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός ότι υπάρχει σημαντικού βαθμού διαφοροποίηση μεταξύ των οικολογικών εκτροφών στις διάφορες χώρες της Ε.Ε., και τόνισε ιδιαίτερα το γεγονός ότι η ανάπτυξη της οικολογικής κτηνοτροφίας καθυστέρησε σε σχέση με αυτή της οικολογικής γεωργίας. Αναφέρθηκε επίσης στο γεγονός ότι το επίπεδο υγείας και ευζωίας των ζώων στις οικολογικές εκτροφές είναι συγκρίσιμο με τις αντίστοιχες συμβατικές εκτροφές, επεσήμανε δηλαδή ότι δεν είναι σημαντικά καλύτερο. Οι διαφορές μεταξύ των μεμονωμένων εκτροφών εμφανίζονται να είναι μεγαλύτερες από εκείνες μεταξύ οικολογικών και συμβατικών εκτροφών, ενώ η σημαντικότερη πηγή παραλλακτικότητας ήταν η εφαρμοζόμενες μέθοδοι διαχείρισης του ζωικού κεφαλαίου. Διευκρίνισε ότι τα σχέδια μετατροπής συχνά δεν καλύπτουν τις κτηνοτροφικές επιχειρήσεις και ότι υπάρχει έλλειψη κατάρτισης και εκπαίδευσης των αγροτών στην προληπτική υγιεινή και διαχείριση της υγείας στις οικολογικές εκτροφές. Επιπλέον, επεσήμανε το γεγονός ότι συχνά οι κτηνίατροι, οι σύμβουλοι και οι επιθεωρητές των οργανισμών πιστοποίησης δεν έχουν την κατάλληλη κατάρτιση στην προληπτική διαχείριση υγείας για οικολογικά εκτρεφόμενα ζώα και τις εναλλακτικές επιλογές θεραπείας. Συνοπτικά, η ομάδα εργασίας του SAFO για την μελλοντική αναθεώρηση του κανονισμού 2092/91 πρότεινε τα παρακάτω:

- Να συμπεριληφθεί στον κανονισμό μια βασική αρχή για την υγεία των ζώων που να δίνει έμφαση στην ανάγκη για υιοθέτηση προληπτικών μέτρων
- Ο κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένες οδηγίες, καθώς και διευκρινίσεις για τα προληπτικά μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται
- Κάθε οικολογική εκτροφή θα πρέπει να διαθέτει συγκεκριμένο σχέδιο προληπτικής υγιεινής και διαχείρισης της υγείας των ζώων
- Υπάρχει ανάγκη να δοθεί έμφαση στο επίπεδο υγείας και ευζωίας που επιτυγχάνεται σε μία εκτροφή μέσω της αξιολόγησης των ζώων της εκτροφής

- Οι οργανισμοί πιστοποίησης θα πρέπει να καθιερώσουν ένα κοινό σύστημα καταγραφής και ελέγχου για τα στοιχεία που αφορούν στην υγεία των εκτρεφόμενων ζώων.

Αναθεώρηση του κανονισμού 2092/91 της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Kim Holm Boesen από το Τμήμα F5 της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια εισήγηση όπου έκανε μια συνοπτική ανασκόπηση των ενεργειών και των συζητήσεων που προηγήθηκαν της αναθεώρησης του κανονισμού της ΕΕ για την οικολογική παραγωγή και ιδιαίτερα τον κλάδο της οικολογικής κτηνοτροφίας. Αναφέρθηκε, επίσης και σε ορισμένα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν από το πρόγραμμα SAFO. Επεξήγησε στους συνέδρους την αναγκαιότητα της αναθεώρησης και την υιοθέτηση ενός νέου κανονισμού προκειμένου να παρουσιαστεί ορθολογικά ο ισχύων κανονισμός ενώ ταυτόχρονα να γίνουν διευκρινίσεις σε αρκετά σημεία του. Τόνισε επίσης το γεγονός ότι στη προτεινόμενη αναθεώρηση του κανονισμού περιλαμβάνονται και οι υδατοκαλλιέργειες, κάτι που δεν είχε συμπεριληφθεί προηγουμένως. Αναφερόμενος στις συστάσεις που έγιναν από την ομάδα εργασίας του SAFO για την αναθεώρηση του κανονισμού, επεσήμανε την ύπαρξη στην τρέχουσα έκδοση του προτεινόμενου κανονισμού ειδικής διάταξης όπου απαιτείται από το προσωπικό που εργάζεται στις οικολογικές εκτροφές «να έχει τις απαραίτητες ικανότητες και γνώσεις» και ότι το «υψηλό επίπεδο ευζωίας» αποτελεί τώρα έναν από τους άμεσους στόχους. Επεσήμανε, επίσης ότι οι τεχνικές οδηγίες του κανονισμού 2092/91 που βρίσκονται στα παραρτήματα I μέχρι VIII, θα ενσωματωθούν χωρίς αλλαγές στο νέο κανονισμό, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου ορισμένες αλλαγές είναι απαραίτητες ώστε να εναρμονιστούν οι υπάρχουσες τεχνικές οδηγίες με την τρέχουσα κοινοτική νομοθεσία. Σε ό,τι αφορά στη δυνατότητα μελλοντικών αναθεωρήσεων των θετικών καταλόγων (για παράδειγμα αυτών του παραρτήματος VI), τονίστηκε ότι αυτό θα είναι δυνατό μέσω της βοήθειας από την ομάδα εμπειρογνομόνων όπως προβλέπεται στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για την οικολογική παραγωγή και τα τρόφιμα. Επεσήμανε όμως ότι αυτό προϋποθέτει την υιοθέτηση του κανονισμού καθώς και το ερευνητικό υπόβαθρο για την θέσπιση κριτηρίων/αξιολόγηση των εισροών. Στη συνέχεια, ο ομιλητής εξήγησε ότι η ίδια προσέγγιση θα χρησιμοποιηθεί για τις νέες ουσίες που περιγράφονται στο παράρτημα II. Σε σχέση με το βασικό μήνυμα από τα αποτελέσματα του SAFO για την ανάγκη να ληφθεί υπόψη η διαφορετικότητα των οικολογικών συστημάτων εκτροφής στις διαφορετικές χώρες της Ε.Ε., τόνισε με ιδιαίτερη έμφαση το στοιχείο της ευελιξίας που χαρακτηρίζει τους κανόνες παραγωγής (άρθρο 16) και που προτάθηκε να συμπεριληφθεί στον νέο κανονισμό μετά τη αναθεώρηση. Εντούτοις, αυτό θα μπορούσε να συνδεθεί με μια διευκρίνιση σε ότι αφορά στην δυνατότητα έκδοσης παρεκκλίσεων. Δηλαδή, οι οργανισμοί πιστοποίησης γενικά, δεν πρέπει στο μέλλον να έχουν τη δυνατότητα να εκδώσουν παρεκκλίσεις «των κοινών αλλά υπο-εξαίρεση κανόνων» (το άρθρο 16). Η αρμοδιότητα αυτή θα είναι αποκλειστικό προνόμιο της Εθνικής Αρμόδιας Αρχής (ουσιαστικά το κάθε κράτος μέλος), και κάθε παρέκκλιση θα πρέπει να εκδίδεται στα πλαίσια των ήδη συμφωνηθέντων κοινοτικών οδηγιών.

2^η Ολομέλεια:

Πιστοποίηση της υγείας και ευζωία των οικολογικά εκτρεφόμενων ζώων χρησιμοποιώντας ως βάση ειδικές παραμέτρους

Η Tina Leeb από το πανεπιστήμιο Γεωπονικών επιστημών της Αυστρίας έθεσε τις βάσεις για τη συζήτηση κατά τη διάρκεια αυτής της ολομέλειας. Ξεκίνησε την εισήγησή της αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα για αξιολόγηση της ευζωίας των ζώων στα πλαίσια της πιστοποίησης των οικολογικών εκτροφών (δείτε επίσης τις επισημάνσεις που έγιναν παραπάνω σε προηγούμενη εισήγηση για την αμελητέα διαφορά στο επίπεδο υγείας και ευζωίας των ζώων μεταξύ οικολογικών και συμβατικών εκτροφών). Στη συνέχεια, περιέγραψε τις διαφορετικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της ευζωίας των ζώων, αναφέροντας ως παράδειγμα την χρησιμοποίηση συστημάτων βασισμένων σε δείκτες «εισροών» όπως το σύστημα των δεικτών ANI/TGI που αξιολογεί την καταλληλότητα των σταβλικών εγκαταστάσεων, με τη χρησιμοποίηση παραμέτρων

βασισμένους σε δείκτες «εκρών», συμπεριλαμβανομένων ποσοτικών μετρήσεων στα ζώα (π.χ. δείκτης θρεπτικής κατάστασης, δερματικές αλλοιώσεις, μέγεθος ζωτικού χώρου των ζώων) ή και των ποιοτικών αξιολογήσεων (π.χ. καθορισμό δεικτών που περιγράφουν τη συμπεριφορά ή/και τα συναισθήματα μιας ομάδας ή μεμονωμένων ζώων). Τέλος, παρουσίασε μια κριτική αξιολόγηση των διαφόρων μεθοδολογιών και αναφέρθηκε στην δυνατότητα να καλυφθούν οι απαιτήσεις μιας καλής παραμέτρου αξιολόγησης από άποψη ισχύος, δυνατότητας πρακτικής εφαρμογής και αξιοπιστίας. Το συμπέρασμα της εισήγησής ήταν ότι αν και είναι δυνατό σε ένα σύστημα αξιολόγησης να συμπεριληφθούν μερικές παράμετροι με βάση δείκτες εισρών, εντούτοις θα ήταν καλύτερα στο σύστημα αξιολόγησης να περιλαμβάνει και παραμέτρους με βάση δείκτες εκρών, οι οποίες θα πρέπει να είναι ποσοτικές και ποιοτικές.

Στη συνέχεια, έγιναν τρεις σύντομες παρουσιάσεις από αντιπροσώπους οργανισμών πιστοποίησης οικολογικών εκτροφών οι οποίοι αναφέρθηκαν στις εμπειρίες τους σε ό,τι αφορά στην αξιολόγηση της υγείας και ευζωίας των ζώων στα πλαίσια της απαιτούμενης διαδικασίας για την πιστοποίηση επιμέρους εκτροφών.

Ο Ian Rogerson από βρετανικό οργανισμό πιστοποίησης Soil Association στην εισήγηση του αναφέρθηκε στο σύστημα αξιολόγησης της ευζωίας των ζώων το οποίο αναπτύχθηκε από το πανεπιστήμιο του Bristol (Bristol Welfare Assurance Programme, BWAP) για συγκεκριμένα είδη παραγωγικών ζώων (μέχρι στιγμής καλύπτει βοοειδή, χοίρους και πτηνά). Τόνισε ότι το σύστημα αυτό έχει ήδη υιοθετηθεί από τον Soil Association στη διαδικασία πιστοποίησης κτηνοτροφικών επιχειρήσεων. Επεσήμανε επίσης, ότι αν και αρχικά στο σύστημα αυτό είχε εκπαιδευτεί μία μικρή ομάδα επιθεωρητών του Soil Association, εντούτοις, αποτελεί πλέον αντικείμενο κατάρτισης όλων των επιθεωρητών καθώς και του υπόλοιπου προσωπικού που εμπλέκεται στην οικολογική κτηνοτροφία αφού η αξιολόγηση της ευζωίας των ζώων είναι βασική προϋπόθεση για όλες τις πιστοποιήσεις. Ο ομιλητής διευκρίνισε ότι υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ του Soil Association και του πανεπιστημίου του Bristol για τη ορθή εφαρμογή του συστήματος. Περιγράφοντας συνοπτικά αυτή τη συνεργασία επεσήμανε ότι οι επιθεωρητές του Soil Association που επισκέπτονται τις εκτροφές αξιολογούν συγκεκριμένες παραμέτρους και δείκτες που αφορούν στην υγεία και ευζωία των ζώων και στη συνέχεια καταθέτουν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης στη ετήσια έκθεση που συντάσσουν για κάθε εκτροφή. Από την πλευρά του πανεπιστημίου του Bristol υπάρχει ένας υπεύθυνος κτηνίατρος ο οποίος πέρα από τη κατάρτιση του προσωπικού του Soil Association, ασχολείται άμεσα και με τις επιθεωρήσεις των εκτροφών είτε συνοδεύοντας τους επιθεωρητές σε δύσκολα περιστατικά ή επικουρώντας στην αναθεώρηση των προγραμμάτων προληπτικής υγιεινής συγκεκριμένων εκτροφών και την ανταλλαγή απόψεων με τον κτηνίατρο της εκτροφής. Στη συνέχεια, τόνισε ότι το υπάρχον σύστημα αξιολόγησης θα συνεχίσει να χρησιμοποιείται στις δευτερογενείς επιθεωρήσεις που γίνονται στις περιπτώσεις που προκύπτουν αμφιβολίες από τα αποτελέσματα της πρώτης επιθεώρησης. Εντούτοις, επεσήμανε ότι στόχος του Soil Association είναι να καθιερώσει το σύστημα αξιολόγησης της ευζωίας των ζώων ως διαδικασία ρουτίνας σε όλες τις εκτροφές πτηνών, χοίρων και βοοειδών. Ολοκληρώνοντας την εισήγησή του αναφέρθηκε στα προβλήματα που έχουν προκύψει και χρειάζεται να αντιμετωπιστούν. Ως παραδείγματα ανέφερε την ανάγκη να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία και η συνέπεια στις αξιολογήσεις μεταξύ των 40 επιθεωρητών του Soil Association, τη χρονική διάρκεια των επιθεωρήσεων, το κόστος της κατάρτισης και της επιθεώρησης καθώς και υιοθέτηση ενός κοινού πρωτόκολλου για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων ευζωίας.

Η επόμενη εισήγηση έγινε από τον Matthias Link ο οποίος είναι κτηνίατρος και εργάζεται ως σύμβουλος στον οργανισμό πιστοποίησης Bioland στη Γερμανία. Αυτός αναφέρθηκε σε δύο ερευνητικά προγράμματα που αφορούν στην αξιολόγηση της υγείας και της ευζωίας των ζώων και εφαρμόζονται στις οικολογικές εκτροφές που είναι υπό την εποπτεία του οργανισμού Bioland. Το πρώτο ήταν ένα ομοσπονδιακό πρόγραμμα στο οποίο εκτός από τον οργανισμό Bioland, συμμετείχαν επίσης τέσσερα ερευνητικά ιδρύματα. Ειδικότερα, στο πρόγραμμα αυτό: α) αναπτύσσονται ειδικές λίστες για την αξιολόγηση της υγείας και ευζωίας

των ζώων και καταρτίζονται πίνακες με τα στοιχεία που συλλέγονται και β) γίνεται κατάρτιση σχεδίων προληπτικής υγιεινής για τα εκτρεφόμενα ζώα, τα οποία συνεχώς εξελίσσονται. Στη συνέχεια, περιέγραψε ένα δεύτερο ερευνητικό πρόγραμμα, το οποίο εκπονείται αποκλειστικά από τον οργανισμό Bioland. Σε αυτό, όπως τονίστηκε από τον ομιλητή, έχει αναπτυχθεί μια συνοπτική λίστα παραμέτρων οι οποίες είναι εύκολο να αξιολογηθούν από τα στελέχη του οργανισμού πιστοποίησης στη πράξη. Διευκρινίστηκε ότι σε περίπτωση ύπαρξης σοβαρού προβλήματος υγείας ή ευζωίας των ζώων μιας εκτροφής προβλέπεται να γίνεται συμπληρωματική ειδική έκθεση στον οργανισμό Bioland. Επιπλέον, στα πλαίσια του προγράμματος αυτού έγινε και ένα ειδικό έντυπο, «Εγχειρίδιο διαχείρισης της υγείας των ζώων» το οποίο απευθυνόταν στους συμβούλους του οργανισμού πιστοποίησης. Στο «εγχειρίδιο» αυτό περιλαμβάνονται συγκεκριμένοι δείκτες αξιολόγησης της υγείας και της ευζωίας των ζώων. Οι δείκτες αυτοί προσδιορίζονται χρωματικά ως «φωτεινοί σηματοδότες» (πράσινο = καλός, κίτρινο = ικανοποιητικός, κόκκινο = υπάρχουν ελλείψεις και προβλήματα). Τέλος, στο εγχειρίδιο υπάρχουν επίσης εκτενείς πληροφορίες και συστάσεις για τους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατό να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο υγείας και ευζωίας των ζώων στην οικολογική κτηνοτροφία (προληπτικά προγράμματα υγιεινής, σχεδιασμός σταβλικών εγκαταστάσεων, κ.τ.λ.), ώστε να αποτελέσει εργαλείο εκπαίδευσης και για τους εκτροφείς.

Η Elita Selegovska, που είναι η εκπρόσωπος του SAFO στη Λετονία, αναφέρθηκε στα κυριότερα προβλήματα σχετικά με την πιστοποίηση των οικολογικών εκτροφών στη χώρα της. Στην εισήγησή της χρησιμοποίησε παραδείγματα από την εμπειρία της ως επιθεωρητής για τον οργανισμό «Κέντρο Πιστοποίησης και Ελέγχου» που αποτελεί ένας από τους δύο οργανισμούς πιστοποίησης οικολογικών εκτροφών στη Λετονία. Τα σημαντικότερα προβλήματα που περιέγραψε αφορούσαν στην έλλειψη οικολογικά παραγόμενων ζωοτροφών (γεγονός που όπως τονίστηκε μπορεί να αναγκάσει πολλούς εκτροφείς να εγκαταλείψουν την οικολογική κτηνοτροφία), την ύπαρξη ακατάλληλων σταβλικών εγκαταστάσεων, οι οποίες δεν ήταν συμβατές με τους κανονισμούς (συμπεριλαμβανομένης της πρόσδεσης των ζώων ακόμη και όταν βόσκουν σε λειμώνες), την περιορισμένη τεκμηρίωση και καταγραφή στοιχείων και τέλος την έλλειψη πρόσβασης σε υπαίθριους χώρους για τα πτηνά, ιδιαίτερα το χειμώνα. Τόνισε επίσης το γεγονός ότι δεν γίνεται καμία αξιολόγηση της υγείας και της ευζωίας των ζώων κατά την διάρκεια των επιθεωρήσεων των οικολογικών εκτροφών, επειδή αυτό αποτελεί αντικείμενο των κρατικών κτηνιατρικών υπηρεσιών. Όπως διευκρίνισε η ομιλήτρια, στη Λετονία υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία για τον έλεγχο της υγείας και της ευζωίας των ζώων σε όλες τις εκτροφές, οικολογικές και συμβατικές, ο οποίος πρέπει να γίνεται από τις κρατικές κτηνιατρικές υπηρεσίες.

3. Συζητήσεις ομάδων εργασίας

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης οι σύνεδροι συμμετείχαν σε μία από τις τρεις ομάδες εργασίας που διοργανώθηκαν και οι οποίες έλαβαν χώρα ταυτόχρονα.

Η πρώτη ομάδα εργασίας ήταν αυτή για την εξέλιξη του Κανονισμού της Ε.Ε. και οι συμμετέχοντες συζήτησαν την αναθεώρηση του Κανονισμού. Η παρουσία του εκπροσώπου της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έδωσε την ευκαιρία να γίνουν πολλές διευκρινιστικές ερωτήσεις για τις προτάσεις της Επιτροπής, καθώς και να γίνει λεπτομερής συζήτηση για το αν θα πρέπει συγκεκριμένα θέματα (π.χ. σκοποί, αρχές προληπτικής υγιεινής και διαχείρισης της υγείας, υποχρεωτικά προγράμματα προληπτικής υγιεινής) να συμπεριληφθούν ως βασικά στοιχεία στο νέο κανονισμό της Ε.Ε., ή να αποτελέσουν αντικείμενο της νομοθεσίας σε επίπεδο κρατών μελών.

Στη δεύτερη ομάδα εργασίας συζητήθηκε η ολοκληρωμένη αξιολόγησης της υγείας και της ευζωίας των ζώων κατά τη διαδικασία πιστοποίησης. Ένα από τα θέματα της συζήτησης ήταν το γεγονός ότι για οτιδήποτε περιλαμβάνεται μέσα στη νομοθεσία, είναι αυτονόητο ότι ο ίδιος ο κανονισμός δεν προβλέπει την εφαρμογή των επιμέρους διατάξεων. Τονίστηκε ότι στην πράξη υπάρχει μεγάλη παραλλακτικότητα στην εφαρμογή του κανονισμού μεταξύ

διαφορετικών οργανισμών πιστοποίησης, μεταξύ διαφορετικών γεωγραφικών περιοχών και μεταξύ διαφορετικών χωρών. Οι διαφορές αυτές κατά συνέπεια θα δημιουργήσουν νέα ερωτηματικά για την εφαρμογή του κανονισμού έστω και αν η απαίτηση για αξιολόγηση της υγείας και της ευζωίας των ζώων συμπεριληφθεί στο νέο κανονισμό. Όλοι οι συμμετέχοντες στην ομάδα αυτή συμφώνησαν για την αναγκαιότητα να βρεθεί ένας μηχανισμός για την ελαχιστοποίηση αυτής της παραλλακτικότητας (αναφέρθηκε ως παράδειγμα η τεχνική ομάδα εργασίας των οργανισμών πιστοποίησης στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία συναντιέται τακτικά για να συζητήσει τα προβλήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή του κανονισμού). Τέλος, μερικά από τα μέλη της ομάδας έθεσαν το ερώτημα για το αν θα πρέπει η αξιολόγηση της υγείας και την ευζωίας των ζώων στις οικολογικές εκτροφές να γίνει υποχρεωτική, αναφερόμενοι ταυτόχρονα στο παράδειγμα της Λετονίας.

Η τρίτη ομάδα εργασίας συζήτησε τη δυνατότητα παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης σε σχέση με την υγεία των ζώων και την ποιότητα τροφίμων. Τα συμπεράσματα της συζήτησης αφορούσαν στην ανάγκη να ενσωματωθούν σχέδια προληπτικής υγιεινής στις εκτροφές όλως των χωρών, (αν και τονίστηκε ότι δεν είναι απαραίτητο αυτά τα σχέδια να αποτελέσουν μέρος του νέου κανονισμού), στην ανάγκη συνεχούς κατάρτισης πάνω στις μεθόδους εκτροφής των ζώων, η οποία θα πρέπει να απευθύνεται σε συμβούλους, κτηνιάτρους αλλά και κτηνοτρόφους, στην ανάγκη ανάπτυξης ενός απλού γενικού σχεδίου προληπτικής υγιεινής για διαφορετικές εκτροφές που θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε όλες τις χώρες και τέλος στην ανάγκη δημιουργίας μιας βάσης δεδομένων με όλα τα υφιστάμενα σχέδια προληπτικής υγιεινής που εφαρμόζονται.

4. Τελική εισήγηση: Βασικά συμπεράσματα από το ερευνητικό πρόγραμμα SAFO

Η Mette Vaarst, συντονιστής του ερευνητικού προγράμματος SAFO, έκλεισε το τελευταίο συνέδριο με μια γενική εισήγηση όπου παρουσίασε τα κυριότερα συμπεράσματα του προγράμματος. Στην παρουσίαση της έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στα αποτελέσματα από τα πέντε συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος. Τονίστηκε ότι παρουσιάστηκαν συνολικά 81 εισηγήσεις και 39 παρουσιάσεις posters, τα οποία συμπεριλήφθηκαν στα πρακτικά που εκδόθηκαν για κάθε συνάντηση ξεχωριστά, ενώ περιλήψεις των εργασιών των όλων συνεδρίων μεταφράστηκαν σε 18 γλώσσες. Επιπλέον, αναφέρθηκε στο γεγονός ότι υπήρξαν αρκετές δημοσιεύσεις σε εθνικά περιοδικά από τους επιμέρους εθνικούς αντιπροσώπους του SAFO, καθώς και ότι οργανώθηκαν πέντε σεμινάρια σε πέντε υπό ένταξη χώρες μαζί με αντίστοιχες εκθέσεις. Τέλος αναφέρθηκε στις τρεις συσκέψεις που έγιναν αποκλειστικά για τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα SAFO, καθώς και ότι κατατέθηκαν εκθέσεις και προτάσεις για την αναθεώρηση του κανονισμού της Ε.Ε.

Στη συνέχεια τονίστηκαν τα βασικά σημεία από τα οποία αποδεικνύεται ότι το ερευνητικό πρόγραμμα SAFO υπήρξε μια πολύ εκτενής και θετική δράση δικτύωσης σε Επιστημονικό επίπεδο. Αναφέρθηκε ότι:

- αναδείχτηκε η υφιστάμενη ποικιλομορφία στις φυσικές και κοινωνικές συνθήκες, και κατά συνέπεια στα συστήματα εκτροφής των ζώων στις διαφορετικές χώρες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Το γεγονός αυτό περιορίζει τη δυνατότητα μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ διαφορετικών περιοχών, και αναδεικνύει ότι είναι αρκετά δύσκολο να δημιουργηθεί ένας ενιαίος κανονισμός.
- η εφαρμογή του κανονισμού για την οικολογική κτηνοτροφία σε επίπεδο εκτροφής δεν επιτυγχάνει πάντοτε τους υψηλούς στόχους των αρχών της οικολογικής κτηνοτροφίας. Το τελευταίο γεγονός παρατηρήθηκε ταυτόχρονα σε χώρες με μικρή αλλά και σε χώρες με μακρόχρονη παράδοση στην οικολογική κτηνοτροφία
- σε σχέση με την ποιότητα τροφίμων, αναφέρθηκε ότι στο SAFO προτάθηκαν δύο διαφορετικές έννοιες, η έννοια της «ποιότητας διαδικασίας» (δηλ. Ποιοτικά χαρακτηριστικά σχετιζόμενα με τη μέθοδο εκτροφής) και η έννοια της «ποιότητας των προϊόντων» (δηλ. η εγγενής ποιότητα του κάθε προϊόντος). Αν και η οικολογική

παραγωγή κανονικά χαρακτηρίζεται από μια υψηλή ποιότητα διαδικασίας, εντούτοις μερικές παράμετροι (π.χ. υπαίθρια διαμονή για τα πτηνά) μπορούν να έχουν αρνητικές συνέπειες στην ασφάλεια/την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων (π.χ. λόγω της αυξανόμενης έκθεσης στους μολυσματικούς παράγοντες του περιβάλλοντος ή τους παθογόνους μικροοργανισμούς).

- Για να ξεπεραστούν αυτές οι ανεπάρκειες θα πρέπει οι εκτροφείς να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τις αρχές οικολογικής εκτροφής των ζώων. Χρειάζεται συνεχής προσπάθεια ώστε υπάρξει αρμονία κατά την επίτευξη των άμεσων πρακτικών στόχων για την οικονομική βιωσιμότητα των εκτροφών με ταυτόχρονη διασφάλιση των αρχών της οικολογικών κτηνοτροφίας.
- Η εμπειρία από το SAFO έδειξε ότι στην πραγματικότητα υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω βελτιώσεις στον κανονισμό σε ό,τι αφορά στην υγεία και την ευζωία των εκτρεφόμενων, η εισαγωγή προγραμμάτων προληπτικής υγιεινής, βελτιώσεις στις διαδικασίες πιστοποίησης, και ειδικά στην κατάρτιση των εκτροφέων, συμβούλων και των κτηνιάτρων στις προληπτικές μεθόδους για την αντιμετώπιση των παθολογικών καταστάσεων των ζώων στη οικολογική κτηνοτροφία

Τα πρακτικά από το 5^ο συνέδριο του SAFO θα είναι διαθέσιμα, όπως και τα αντίστοιχα πρακτικά των προηγούμενων συνεδρίων στον ιστοχώρο του SAFO: www.safonet.org.